

ФЕЙКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ В ЗМІ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ УКРАЇНЦІВ

Сьогодні головними інформаторами суспільства виступають як ЗМІ, так і соціальні мережі. Можливість поширити інформацію серед великої аудиторії та впливати на її думку провокує застосування забронених або маніпулятивних інформаційних технологій впливу: тролінгу, дезінформації, пропаганди, мережових атак, фейків, тощо.

Мета статті: дослідити, яким чином фейки впливають на формування громадської думки, певних настанов, настроїв та дій серед населення.

Прикладів фейкових новин в українських ЗМІ та соціальних мережах не мало. За даними аналітичного звіту організації StopFake, з березня 2014 р. по червень 2017 р. цією організацією було опрацьовано та виявлено 919 фейкових матеріалів, 804 з яких – новинні повідомлення. Серед джерел фейків StopFake виявив 178 медіа. Абсолютним лідером поширення неправдивої інформації про Україну є російські ЗМІ (85 зі 178). Серед джерел поширення фейків дослідження також ідентифікувало 34 українських ЗМІ, 20 – ЗМІ так званих “ДНР” та “ЛНР”, 39 – медіа з інших країн [1].

Дослідження, проведене організацією StopFake методом контент-аналізу в 2016 р., дозволило виявити не лише джерела, а й тематику цілеспрямованим чином запущених фейків. Внаслідок аналізу 500 матеріалів – прикладів кремлівської пропаганди, вдалось ідентифікувати 18 тем фейків. До перших 5-ти належать: незаконне захоплення влади в Україні в результаті повалення законного керівництва; Україна – «фашистська держава»; Україна – «держава, яка не відбулась»; Росія не є окупантом і не здійснювала військового нападу на Україну; дискредитація українських Збройних сил; тощо [2].

Сьогодні під удар фейкових маніпуляцій потрапляє саме українське населення. Наприклад, всім відома історія з «розп’ятим хлопчиком» у Слов’янську. Суб’єкти такого маніпулятивного впливу цілеспрямовано сіють паніку, страх та ненависть серед населення Донбасу до ЗСУ, використовуючи російські телеканали та проросійські ЗМІ в Україні. Таким чином цей фейк активно спрацював також на території самої Росії. Адже оприлюднена новина спонукала до дії: на окуповані

території почали активніше з'їжджатись найманці з Росії для боротьби з «фашистами» та «бандерівцями».

Також фейкову інформацію поширюють й українські інтернет-видання. Наприклад, одна з відносно нещодавніх новин: «В Умані хасиди згвалтували неповнолітню дівчину» [3]. Ця публікація викликала негативні коментарі та навіть погрози в бік євреїв і стала першою із переліку наступних, які були схожі за змістом: «Багато українців обурені самим фактом масового паломництва хасидів до України», «Не згвалтуванням єдиним. У мережі нагадали про злочини хасидів в Умані» [4]. Зазначимо, що практично відразу після появи цієї новини її було публічно спростовано правоохоронними органами. Такого змісту публікації мали на меті викликати почуття агресії, злості місцевого населення та українців до євреїв, адже містили лише негативні коментарі, які закликати населення до «відкритої розправи з вірянами», вказували на бездіяльність правоохоронних органів, тощо. Послідовність публікування таких статей наводить на думку, що фейк про згвалтування дівчини був цілеспрямованим, головною метою якого була розпалення серед громадськості міжетнічної ворожнечі та ксенофобських настроїв.

Таким чином можна стверджувати, що використання фейків на сьогодні є одним з інструментів ведення пропаганди, дезінформації, головною метою яких є вплив на громадську думку, настанови, настрої та дії громадськості в бажаному для їх авторів напрямку. Відділити вигадку від реальності і не підпасти під маніпулятивний вплив стає для громадськості надзвичайно актуальним завданням.

Використані джерела:

1. Фейки, спростовані проектом StopFake в 2014-2017 роках: нарративи та джерела [Електронний ресурс] / Д. Орлова, О. Макар, В. Романюк, М. Жданова // StopFake. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.stopfake.org/uk/fejky-sprostovani-proektom-stopfake-v-2014-2017-rokah-narratyvy-ta-dzherela/>

2. Fedchenko Y. Kremlin Propaganda: Soviet Active Measures by Other Means [Електронний ресурс] / Y. Fedchenko // StopFake. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.stopfake.org/en/kremlin-propaganda-soviet-active-measures-by-other-means/>

3. Горчинська О. Палітра фейків. Як українські медіа тиражують неправду текст [Електронний ресурс] / О. Горчинська // Media Sapiens. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:

https://ms.detector.media/ethics/manipulation/palitra_feykiv_yak_ukrainski_media_tirazhuuyut_npravdu/

4. Не згвалтуванням єдиним. [Електронний ресурс] // ІНФОРМАТОР. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://informator.news/ne-zgvaltuvannjam-jedynym-u-merezhi-nahadaly-pro-zlochyny-hasydiv-v-umani/>

Б. Воят

Науковий керівник – к.політ.н., доц. Дорош Л. О.

«М'ЯКА СИЛА» ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ НАТО

У сучасних умовах публічна дипломатія стає важливим структурним компонентом стратегії провідних акторів глобальної політики, до числа яких належить Організація Північноатлантичного договору (НАТО). У прагненні покращення свого іміджу на міжнародній арені НАТО використовує гнучку і комплексну стратегію військово-політичного впливу. Поряд з традиційними методами силового впливу велику увагу Альянс приділяє вдосконаленню застосування принципового нових інструментів, серед яких перше місце належить механізмам «м'якої сили». Як зазначає Філіп Сейб: «НАТО повинно проводити свій вплив через «м'які форми», щоб виправдати свою жорстку силу» [3].

На сучасному етапі використання механізмів «м'якої сили» як інструменту публічної дипломатії НАТО передбачає формування у широкій міжнародній громадськості певних світоглядних установок, а також поширення позитивного образу Північноатлантичного Альянсу як транспарентної, сучасної і успішної міжнародної організації, дружньо налаштованої щодо більшості інших міжнародних акторів. Однією з особливостей застосування «м'якої сили» Північноатлантичним альянсом є вплив на різні сегменти громадянського суспільства інших держав.

Важливим каналом впливу НАТО є робота з різного роду неурядовими організаціями, університетськими і науковими центрами, мас-медіа. У цій сфері Департаментом публічної політики НАТО здійснюється велика кількість грантових проектів, реалізуються програми надання спонсорської допомоги для проведення масових заходів в області публічної дипломатії за напрямками, пов'язаними зі стратегічними пріоритетами Північноатлантичного Альянсу. Особливо важливіми Альянс вважає різні формати роботи з молодіжною аудиторією. З цією метою структурами Альянсу організовується і фінансується